

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงปีพุทธศักราช 2540 ประเทศไทยเกิดเหตุการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดปัญหาของสังคมไทยหลายประการที่สำคัญ คือ ฐานะทางเศรษฐกิจตกต่ำลง รัฐบาลขาดทุนทรัพย์ที่เป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็น วิสาหกิจของห้างสรรพสินค้าล้มละลาย บริษัทการลงทุนส่งต่างประเทศขาดทุนพนักงานตกงานจำนวนมาก ผลกระทบดังกล่าวทำให้ตลาดแรงงานเกิดภาวะว่างงานเพิ่มขึ้น การศึกษาภาวะวิกฤติเศรษฐกิจไทยของพลเดช ปิ่นประทีป (2542, หน้า 28) พบว่าภาวะว่างงานที่มีความรุนแรงมากขึ้น 2 เท่า อัตราการว่างงานรวมในปี พ.ศ. 2541 คิดเป็นร้อยละ 4.0 เปรียบเทียบกับ 1.51 ในปี พ.ศ. 2540 สภาวะการว่างงานต่ำระดับโดยรวมมีมากขึ้น 2 เท่า ปัญหาคนยากจนเกิดขึ้นในประเทศไทย กิจกรรมทางเศรษฐกิจยังกระจุกตัวอยู่เฉพาะพื้นที่ศูนย์กลางความเจริญ การเคลื่อนย้ายกำลังแรงงานกลับไปสู่ภูมิภาคเพิ่มขึ้น ผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจต่อระดับความเป็นอยู่ของประชาชนสำรวจพบรายได้ต่อหัวประชากร ลดลงร้อยละ 19.2 และ 24.8 ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ และเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2541 ตามลำดับ ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ในวิกฤติเศรษฐกิจทำให้คนจนเพิ่มขึ้นอีก 1.5 ล้านคน หรือร้อยละ 22.3 คิดเป็นจำนวน 7.9 ล้านคน ในจำนวนดังกล่าว พบว่าเป็นกลุ่ม “คนยากจนขั้นแค้น” เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.6 ในช่วง พ.ศ. 2539 - 2541 การเติบโตทางเศรษฐกิจมีลักษณะหดตัวอย่างรุนแรง วิกฤติด้านการเงินและเสถียรภาพเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจอยู่ในภาวะชะงักงันและเริ่มเข้าสู่ภาวะถดถอย การผลิต ภาคอุตสาหกรรม การก่อสร้าง และการเงินธนาคารได้รับผลกระทบอย่างมาก ภาคบริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินมีบทบาทสูงขึ้นมาก ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 การลงทุนของภาคเอกชนลดลงอย่างต่อเนื่อง

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นแม้รัฐบาลได้พยายามหาหนทางแก้ไขปัญหาโดยระดมทั้งทรัพยากรและยุทธวิธีหลายวิธีในการแก้ปัญหาอาทิการกู้เงินต่างชาติเพื่อระดมเงินยืมมากระตุ้นการลงทุนโดยหวังกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่สภาพเศรษฐกิจและสังคมกลับยิ่งอ่อนแอลงมากชุมชนทุกระดับในสังคมไทยอยู่ในสภาพล่มสลายไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ความอ่อนแอของสังคมไทยโดยทั่วไปเนื่องมาจากปัญหาเรื่อง “หนี้สิน” ที่ประชาชนมีภาระในการต้องชำระหนี้สินให้กับเจ้าหนี้ในรูปแบบต่าง ๆ จากผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาติไทยนี้ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่น หรือชุมชนในชนบท ในด้านการออมหรือสะสมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือ พึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นการดำรงอยู่ตามแนวพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่ง

ทรงชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตตามแนว “เศรษฐกิจพอเพียง” พระองค์ทรงมีปรัชญา แนวคิด หลักการส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปในทางการสร้างความ “พออยู่ พอกิน” ความเหมาะสมพอเพียงและความ “พอดี” ต่อการดำเนินชีวิตและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งจำเป็นต้องเกื้อกูลกันเพื่อการดำรงอยู่ด้วยดีและยั่งยืน

ธนาคารเป็นธุรกิจการให้บริการด้านการเงินที่มีการแข่งขันสูงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ฉะนั้น ต้องใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยทั้งทางด้านคอมพิวเตอร์ การสื่อสารโทรคมนาคม และการบริหาร เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของวิวัฒนาการด้านการเงินของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับธุรกิจอื่น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและการปฏิบัติงาน นอกจากนี้การเปิดเสรีของรัฐบาล โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการเงินตามข้อตกลงเกดต์ ทำให้เกิดการกดดันการแข่งขันในระบบการเงิน สิ่งหนึ่งซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักของการเอาชนะคู่แข่งในการทำธุรกิจในปัจจุบัน คือ คุณภาพการบริการที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งส่งผลให้สถาบันการเงินพยายามปรับมาตรฐานการบริการให้มีคุณภาพใกล้เคียงมาตรฐานสากล เพื่อลดต้นทุนการให้บริการลง ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจที่ดำเนินเกี่ยวข้องจึงต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด และจุดนี้ คือ จุดสำคัญที่ธนาคารพาณิชย์ทั้ง 13 แห่งของไทย จะต้องหาทางปรับตัวให้เหมาะสม เพราะขณะนี้วงการเงินธนาคาร ต่างตระหนักแล้วว่าการทำงานธุรกิจพาณิชย์ไม่ใช่เรื่องง่ายดังที่ผ่านมา เนื่องจากความก้าวหน้าของระบบเศรษฐกิจ ทำให้ลูกค้ามีโอกาเลือกมากขึ้น โดยเฉพาะลูกค้ารายใหญ่ ซึ่งสามารถหาแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น เช่น จากตลาดหลักทรัพย์ฯ และการออกตราสารตามวิวัฒนาการระบบการเงิน ซึ่งหลายคนเรียกว่า “วิวัฒนาการการเงิน” ทั้งภาวการณ์แข่งขันกันอย่างรุนแรง และจากแรงโลภภักิวิวัฒน์ ที่แพร่กระจายข่าวสารเทคโนโลยีไปถึงกันอย่างรวดเร็ว ทำให้ขอบเขตของประเทศใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น ในด้านข้อมูลข่าวสารทางรอดที่ดีที่สุดที่เหลืออยู่ คือ การปรับตัวตามกระแสที่เปลี่ยนแปลงเท่านั้น

จากแนวทางที่ธนาคารจะต้องมีการปรับองค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการแข่งขันเสรี โดยได้คำนึงถึงการใช้นวัตกรรมที่มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนสามารถรับรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่ที่ธนาคารจำเป็นต้องนำมาใช้ในการให้บริการกับลูกค้าของธนาคารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด การปรับปรุงบุคลากรให้มีคุณภาพ มีความพร้อม และพึงพอใจในการทำงาน ย่อมส่งผลถึงการบริการที่มีคุณภาพ อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งของธนาคาร เพราะงานของธนาคารเป็นการขายบริการอย่างหนึ่ง ไม่ใช่การขายสินค้าที่สามารถ ปรับปรุงหีบห่อผลิตภัณฑ์ได้ ต้องปรับปรุงด้านคุณภาพการให้บริการเท่านั้น

การบริการที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จปัจจัยหนึ่งในการดำเนินธุรกิจ ทั้งนี้เนื่องจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในสายตาของลูกค้านับวันจะไม่แตกต่างกัน ด้วยความ

เจริญก้าวหน้าทางวิชาการ และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตที่ใกล้เคียงกัน ประกอบกับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายในตลาดมีให้เลือกซื้อตามความพอใจมากขึ้น ลูกค้าจึงหันมาพิจารณาให้ความสำคัญกับคุณภาพของการบริการ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการควบคู่กันไปด้วย ด้วยเหตุนี้ธุรกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจประเภทใด จึงให้ความสำคัญกับการบริการ มากขึ้น

วิธีการที่นำมาใช้ในชุมชนและชนบท เพื่อให้ประชาชนในชนบทมีความอยู่ดีกินดี มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น แนวทางดังกล่าวคือ การรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ขึ้นมา โดยใช้ชื่อว่าธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว ได้เริ่มก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 โดยมีสมาชิกแรกเริ่มจำนวน 40 คน มีคณะกรรมการก่อตั้ง 9 คน เงินฝากจำนวน 800 บาท โดยสอนให้สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความเสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นำหลักคุณธรรมเข้ามาเชื่อมโยงต่อกัน และจิตใจ สร้างความสามัคคีในชุมชนและทุกคนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาของตนเอง จากมีสมาชิกแค่ 40 คนได้เกิดการรวมกลุ่มที่มากขึ้นเรื่อยจนถึง 1,542 คน มียอดเงินฝากจำนวน 4,200,000 บาท

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการออมเงินซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมขึ้นในชุมชนในการสร้างประโยชน์ต่อสังคม ในการพึ่งพาตนเอง และชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกธนาคารธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงของธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากฐานรากที่แท้จริง ซึ่งจะช่วยให้ท้องถิ่นและชุมชนเกิดการปรับปรุงสู่แนวทางการพัฒนาที่ดี และหากได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอย่างจริงจังก็ ย่อมจะมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานของธนาคารชุมชนเป็นไปได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งจะช่วยให้ท้องถิ่นและชุมชนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การพึ่งพาตนเอง มีสวัสดิการในชุมชน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะนำประโยชน์ต่อการเป็นธนาคารชุมชนต้นแบบสู่การเรียนรู้ การพึ่งพาตนเอง แก่หมู่บ้านและชุมชนอื่น ๆ พร้อมทั้งเป็นการสร้างความมั่นคงของชุมชนและสังคมไทยโดยรวมตลอดจนเป็นแบบอย่างของการพัฒนาในระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกธนาคารชุมชน บ้านหลุมมะขาม ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานภาพภายในกลุ่มสมาชิก ประสิทธิภาพ คณะกรรมการ

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกธนาคารชุมชน บ้านหลุมมะขาม ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วม คิดและวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วม ติดตามและประเมินผล

ขอบเขตของพื้นที่การวิจัย

ศึกษาจากกลุ่มสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ในเขตตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิจัยตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึง สิงหาคม 2553

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการทำกิจกรรมการมีส่วนร่วม ของสมาชิกกลุ่มธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่อาจจัดตั้งขึ้นใหม่ในพื้นที่ต่าง ๆ
2. เป็นแนวทางป้องกันและการแก้ไขปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นในการจัดตั้งธนาคารชุมชนในที่อื่น ๆ
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธนาคารชุมชน ตลอดจนรัฐบาล ในการนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนา และส่งเสริมโครงการธนาคารชุมชนให้พัฒนามากยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลุ่มธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม หมายถึง กลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นขบวนการรวมคนทุกระดับโดยมีหลักการและอุดมคติเดียวกันในการที่จะระดมเงินออมเพื่อใช้ช่วยเหลือและ/ หรือ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกของกลุ่มทั้งในด้านการประกอบอาชีพและสวัสดิการของ

ครอบครัวในการวิจัยนี้บางครั้งจะเรียกสั้นๆว่า “กลุ่ม” หรือ “ธนาคารชุมชนซึ่งมีความหมายเดียวกันกับกลุ่มออมทรัพย์”

การมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้าร่วมดำเนินการในขั้นตอนการบริหารจัดการ การเลือกคณะกรรมการ การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจเข้าร่วมดำเนินการ และสนับสนุนในกิจกรรมที่เป็นหน้าที่ที่พึงกระทำของสมาชิกภายในกลุ่ม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกธนาคารชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในการออมกับธนาคารชุมชนใน 4 ด้าน คือ การร่วมคิดวางแผน การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และร่วมในการติดตามผล

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การมีส่วนร่วมคิดและวางแผน หมายถึง สมาชิกได้มาพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำความคิดเห็นเสนอต่อที่ประชุมหรือคณะทำงาน

การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติ หมายถึง สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การฝากเงินออม กิจกรรมด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ หมายถึง สมาชิกมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในทุก ๆ กิจกรรมของกลุ่มธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม

การมีส่วนร่วมในการติดตามผล หมายถึง สมาชิกมีส่วนร่วมในการพิจารณาถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว ปัญหาอุปสรรค และข้อควรปรับปรุงแก้ไข

เพศ หมายถึง ชายและหญิงของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ในเขตตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

อายุ หมายถึง อายุของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ในเขตตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ สมาชิกอายุไม่เกิน 20 ปี สมาชิกอายุ 21 – 40 ปี สมาชิกอายุ 41 – 60 ปี และสมาชิกอายุมากกว่า 61 ปี

การศึกษา หมายถึง การศึกษาของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ในเขตตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ สมาชิกที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกที่มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น สมาชิกที่มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. สมาชิกที่มีการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. สมาชิกที่มีการศึกษาปริญญาตรี และสมาชิกที่มีการศึกษาปริญญาโท หรือสูงกว่า

อาชีพของผู้ให้บริการ หมายถึง อาชีพของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ในเขตตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ สมาชิกมีอาชีพ ค้าขาย/ นักธุรกิจ สมาชิกมีอาชีพรับราชการ/ พนักงานบริษัทเอกชน สมาชิกมีอาชีพ ชวนา/ ชาวสวน/ ชาวไร่ และสมาชิกมีอาชีพ อื่น ๆ

รายได้ต่อเดือน หมายถึง รายได้ของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ในเขตตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ สมาชิกมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท สมาชิกมีรายได้ 10,000 - 20,000 บาท สมาชิกมีรายได้ 20,001 - 30,000 บาท และสมาชิกมีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป

สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพสมรสของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ในเขตตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ สมาชิกมีสถานภาพเป็นโสด สมาชิกมีสถานภาพเป็นสมรส สมาชิกมีสถานภาพเป็นหม้าย และสมาชิกมีสถานภาพเป็นอื่น ๆ

สถานภาพภายในกลุ่มสมาชิก หมายถึง สถานภาพภายในของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ในเขตตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ มีสถานภาพภายในเป็นสมาชิก และมีสถานภาพภายในเป็นคณะกรรมการกลุ่ม

ประสบการณ์ในการทำงานของคณะทำงานกลุ่มธนาคารชุมชน หมายถึง คณะทำงานมีประสบการณ์ในการทำงานธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขาม ในเขตตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ คณะทำงานมีประสบการณ์ในการทำงานธนาคารชุมชนการต่ำกว่า 2 ปี คณะทำงานมีประสบการณ์ในการทำงานธนาคารชุมชน 2 – 3 ปี คณะทำงานมีประสบการณ์ในการทำงานธนาคารชุมชน 4 – 5 ปี และคณะทำงานมีประสบการณ์ในการทำงานธนาคารชุมชน 6 ปีขึ้นไป

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 เพศของสมาชิกที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขามตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 อายุของสมาชิกที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขามตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 การศึกษาของสมาชิกที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้านหลุมมะขามตำบลหนองไม้แก่น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 อาชีพของสมาชิกที่ต่างกันมีส่วนร่วมของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้าน

หลุมมะขามตำบลดอนไม้แก่น อำเภอลำดวน จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 รายได้ของสมาชิกที่ต่างกันมีส่วนร่วมของสมาชิกธนาคารชุมชน
บ้านหลุมมะขามตำบลดอนไม้แก่น อำเภอลำดวน จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 สถานภาพสมรสของสมาชิกที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของสมาชิกธนาคาร
ชุมชนบ้านหลุมมะขามตำบลดอนไม้แก่น อำเภอลำดวน จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 ประสบการณ์คณะกรรมการที่ต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมธนาคาร
ชุมชนบ้านหลุมมะขามตำบลดอนไม้แก่น อำเภอลำดวน จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 8 สถานภาพสมาชิกที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของสมาชิกธนาคารชุมชนบ้าน
หลุมมะขามตำบลดอนไม้แก่น อำเภอลำดวน จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกัน